

International
Labour
Organization

100
1919-2019

PREPORUKE ZA IZVEŠTAVANJE MEDIJA O ZLOUPOTREBI DEČJEG RADA U REPUBLICI SRBIJI

UVODNE NAPOMENE

Ove preporuke sa pripadajućim smernicama namenjenim predstavnicima medija su formulisane u okviru projekta „Angažovanje i podrška na nacionalnom nivou za smanjenje pojave zloupotrebe dečijeg rada“ [CLEAR].

Jedan od projektnih ciljeva u Srbiji odnosi se i na uvođenje pitanja zloupotrebe dečijeg rada u širi nacionalni okvir zaštite dece. Stoga je namera sprovedene studije „Izveštavanje medija o zloupotrebi dečijeg rada u Republici Srbiji“ da pokaže vidljivost pojave dečijeg rada, tj. u kojoj meri je ova pojava zastupljena u medijima u Srbiji, a zatim i predstavu, odnosno način na koji je ova pojava prikazana u medijima. Takođe, namera je da se na osnovu najvažnijih zaključaka do kojih se došlo razviju preporuke kako medije učiniti senzitivnijim za ispravno izveštavanje o ovoj pojavi. Preporuke će biti osnova za kreiranje programa obuke za predstavnike medija radi unapređenja načina izveštavanja o pojavi [kvalitet i količina izveštavanja o pojavi]. Preporuke će takođe biti korišćene u svrhu određenja uloge medija u Mapi puta za eliminaciju zloupotrebe dečijeg rada u Republici Srbiji.

Preporuke su kreirane na osnovu dobijenih rezultata studije, održanih sastanaka i sprovedene konsultativne radionice sa predstavnicima medija na participativnim osnovama 20. aprila 2017. godine. Glavni zadatak sastanaka bio je da se validiraju nalazi Studije i nacrt preporuka i smernica, u cilju dobijanja inputa za njihovu što kvalitetniju finalizaciju.

Posebno su značajni dobijeni inputi za osmišljavanje i organizovanje budućih obuka za medijske profesionalce kao i za unapređenje saradnje između medija i svih relevantnih društvenih aktera, a posebno udruženja građana koja se bave zaštitom ljudskih/prava deteta.

Takođe, tom prilikom posebno je istaknut značaj poštovanja Kodeksa novinara, njegovog usklađivanja sa Zakonom o javnom informisanju i njegovog daljeg promovisanja među medijskim profesionalcima. Pored toga, aktivna uloga svih regulatornih i samoregulatornih tela u oblasti medija je istaknuta kao izuzetno značajna.

Novinari ¹ koji su prisustvovali sastancima istakli su da su sve preporuke usaglašene sa Kodeksom novinara, što su i pohvalili i zaključili da

“Je neophodno podržati poštovanje Kodeksa jer bi to unapredilo nivo etičnog izveštavanja o problemu zloupotrebe dečjeg rada u Srbiji.”

Imajući u vidu kršenje Kodeksa novinara (u 2016. godini je podneto 126 žalbi na kršenje Kodeksa novinara, dok je u 2015. godini podneto 109 žalbi), novinari su stava da smernice treba da ostanu na nivou rezultata istraživanja,

odnosno reakcija na nalaze istraživanja. Po njihovom mišljenju, nije svrsishodno tražiti institucionalizaciju ovih preporuka koje bi dodatno opteretile novinare i medijske kuće.

Tokom razgovora, zaključeno je da novinari nemaju informacije kada je reč o relevantnosti i značaju ove teme u odnosu na Republiku Srbiju, i da je neophodno češće i šire promovisati kako problem tako i akcije u cilju borbe protiv dečjeg rada. Slab odziv novinara, kao i slabo izveštavanje medija o ovoj temi govore u prilog neprepoznavanju ovog problema, što je jedan od zaključaka Studije o medijskom izveštavanju o zloupotrebi dečjeg rada.

1. DUGOROČNE: PREPORUKE ZA PROMENU POLITIKA

- ♦ **Usklađivanje Kodeksa novinara Srbije sa Zakonom o javnom informisanju i medijima i Pravilnikom o zaštiti maloletnika u oblasti pružanja medijskih usluga.**

Dužnost medija je da javnost potpuno, blagovremeno i istinito informiše. Međutim, interes deteta da bude zaštićeno, uključujući i njegovo pravo na privatnost, smatra se važnijim od svih drugih interesa i primarnijim od interesa javnosti da prima informaciju koja uključuje i podatke koji otkrivaju identitet deteta i njegove porodice i samim tim povređuju

njegovo dostojanstvo i psihički integritet. Ovo je naročito važno iz razloga što dokumenti koji regulišu ovu oblast nisu međusobno usklađeni, što dodatno otežava njihovu primenu u praksi. Tako, na primer, Kodeks novinara Srbije definiše profesionalne i etičke standarde rada novinara. U skladu sa Kodeksom, mediji su dužni da interes javnosti za potpunim, blagovremenim i istinitim informisanjem stave iznad svih drugih interesa. Međutim, Zakon o javnom informisanju i medijima određuje da je interes maloletnog lica da njegova/njena privatnost bude zaštićena prioritetniji od interesa javnosti da ima pristup informaciji.

¹ Sastancima su prisustvovali novinari iz sledećih novinskih redakcija: *Blic*; *Večernje novosti*; *Narodne novine*; i *Vreme*.

2. SREDNJOROČNE: PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE INSTITUCIONALNOG OKVIRA

- ◆ Uvođenje pitanja zloupotrebe dečjeg rada u relevantna strateška dokumenta kojima se definiše politika Republike Srbije u odnosu na decu i medijski okvir, a to su:
 1. novi Nacionalni plan akcije za decu;
 2. nova Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja; i
 3. nova Strategija razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji.
- ◆ Aktivnija uloga Saveta za štampu kao i profesionalnih i poslovnih udruženja i asocijacija radi zauzimanja jasnih stavova u slučajevima kršenja zakonskih propisa, pravilnika i kodeksa od strane novinara prilikom izveštavanja o zloupotrebi dečjeg rada.
- ◆ Operativnost Regulatornog tela za elektronske medije (REM) i njegovo aktivno reagovanje na sadržaje koji predstavljaju kršenje prava deteta.
- ◆ Uključivanje stručnjaka iz oblasti prava deteta u članstvo Regulatornog tela za elektronske medije kao predstavnika civilnog društva, organizovanjem zagovaračkih platformi udruženja građana za izbor člana REM-a.
- ◆ Transparentan i javno promovisan rad Regulatornog tela za elektronske medije u cilju vršenja uticaja na svakodnevni rad predstavnika medija.

3. KRATKOROČNE: PREPORUKE ZA PODIZANJE SVESTI, UNAPREĐENJE ZNANJA, VEŠTINA I ULOGE MEDIJSKIH PROFESIONALACA U IZVEŠTAVANJU O ZLOUPOTREBI DEČJEG RADA

- ◆ Raditi na upoznavanju medijskih profesionalaca sa pojmom i najgorim oblicima zloupotrebe dečjeg rada, jasno razlikovanje između pojmova dečjeg rada (*child work*) i zloupotrebe dečjeg rada (*child labor*) u cilju podizanja nivoa profesionalizma prilikom izveštavanja o ovom problemu, i to uz pomoć kratkih informativnih materijala kao što su:
 1. tekstualni sadržaji objavljeni na web sajtovima različitih organizacija/institucija;
 2. snimljeni materijali sa uputstvima za profesionalno izveštavanje postavljeni na internet stranicama različitih organizacija ili institucija; i
 3. kreirani informativni materijali (flajeri, brošure, poster, itd.).
- ◆ Fakultetima, institucijama i organizacijama koje se bave obrazovanjem medijskih profesionalaca učiniti dostupnim razvijene materijale za izveštavanje medijskih profesionalaca o zloupotrebi dečjeg rada:
 1. Studija o izveštavanju medija o zloupotrebi dečjeg rada,
 2. Smernice za medijske profesionalce o izveštavanju o zloupotrebi dečjeg rada.
- ◆ Organizovati obuke za novinare koji su na početku karijere radi upoznavanja sa konceptom prava deteta, pojmom zloupotrebe dečjeg rada i načinima profesionalnog izveštavanja o ovoj pojavi.

- ♦ Na fakultetima koji se bave obrazovanjem studenata novinarstva uvrstiti u godišnji program rada i temu o profesionalnom izveštavanju vezanom za zaštitu dece od zloupotrebe dečjeg rada.
- ♦ Kreirati specijalizovane informativne materijale i organizovati obuke urednika o: profesionalnom izveštavanju o pravima i položaju dece; osetljivosti ove oblasti; mehanizmima kojima se postiže zaštita dece pri izveštavanju; i mogućim pravcima delovanja koji će doprineti poboljšanju u ovoj oblasti.
- ♦ Formirati grupu (pool) eksperata iz Srbije u oblasti zaštite dece od zloupotrebe dečjeg rada koji bi medijima bili dostupni kao sagovornici prilikom izveštavanja o pojavi.
- ♦ Kreirati posebne informativne materijale i treninge za snimatelje i fotografe s ciljem upoznavanja kako pripremiti fotografiju deteta i objaviti je, a da se izbegne njegova identifikacija.
- ♦ Kreirati bazu/listu novinara koji se bave temama povezanim sa zaštitom dece s ciljem njihovog kontinuiranog informisanja.

Poseban akcenat ovih materijala i obuka treba da bude na upoznavanju sa međunarodnim standardima i nacionalnim zakonodavnim okvirom relevantnim za zaštitu prava deteta sa posebnim naglaskom na zaštitu deteta od svih oblika zlostavljanja i zanemarivanja i posledicama kršenja.

- ♦ Podsticanje predstavnika medija da uz izveštavanje o zloupotrebi dečjeg rada imaju i proaktivnu ulogu u podršci i/ili organizaciji događaja i kampanja koje će doprineti poboljšanju stanja u ovoj oblasti, poput MOR kampanje „Muzikom protiv dečjeg rada”.

Odsek za fundamentalne principe i prava na radu (FUNDAMENTALS)

childlabour@ilo.org - www.ilo.org/childlabour

 @ILO_childlabour